

L'onomàstica i el despoblament a les comarques de la Diòcesi de Tortosa (I)

La diòcesi de Tortosa comprèn diverses comarques on els seus habitants usen el català com a llengua principal, en el tant per cent més elevat dels Països Catalans. Però aquest territori també es situa, sobretot en els municipis de muntanya i de l'interior, entre les quals estem integrats la Terra Alta, on el despoblament rural és més evident. Aquest problema provoca la fugida del jovent i l'abandó de les finques rústiques, per manca de rendibilitat, que fins fa una cinquantena d'anys es treballaven gairebé totes, i any rere any, es van emmant i no hi ha qui les conreï. I havent marxat molta gent dels pobles, són abundoses les cases que s'han tancat sense habitar-les ningú. Als municipis petits hi resten només la gent gran, sobretot jubilats, amb l'edat mitjana superior als 65 anys. D'infectants, en neixen pocs i si estudien acaben marxant per manca d'oportunitats. Tenim pobles que en els darrers 50 anys han perdut més de la meitat de la seva població. Resisteixen, només, els caps de comarca, tota la franja costanera beneficiada pel turisme i algunes poblacions que la indústria i els

serveis mantenen estables. Però la població disminueix i si no s'hi posa remei, amb pocs anys, hauran desaparegut pagesos i ramaders, a mesura que la gent gran mor i els joves se'n van.

A la meua ciutat, mantenim població i n'hem guanyat una mica perquè som cap de comarca. I el motiu és que disposem d'un funcionari que comporta l'Administració comarcal, i hi funcionen diverses indústries prou dinàmiques, que creen llocs de treball. Però els joves universitaris han marxat i avui tenim un 30% de població emigrada, que ja representa més del 50% de la seguretat social en activitat econòmica. Tant és així que a l'escola secundària tenim un 25% d'alumnes de procedència forastera. A la primària, un 40%; i entre 1 i 3 anys superem el 60%. La propera generació, a mesura que la gent mor i es mantenen els nous vinguts, significa que Gandesa haurà canviat la seva estructura demogràfica. Als Ajuntaments de les properes generacions tindrem fills d'emigrants dirigit-los, com també la majoria de les entitats. Els reptes lingüístics i les repercussions socials i històriques, seran

considerables.

A la resta dels pobles de la Terra Alta, l'emigració no representa percentualment la mateixa proporció i disminueix segons la feina que poden oferir els seus autònoms a tallers, indústries o eventualment a la terra. Dins del desolador procés de despoblament, un fenomen que ha millorat les perspectives econòmiques i ha resultat un factor positiu per mantenir part de la població, són les ajudes arribades dels Plans Leader i Feder d'Europa. S'han creat cellers vitícoles, cases rurals i suport a petites empreses que avui representen un factor reequilibrant, però insuficient. Malgrat tot, la llengua, la cultura i, per tant, la toponímia i l'onomàstica perden consistència, i amb els canvis generacionals en perdran més.

Així, doncs, a mesura que la gent gran va morint, els noms, renoms i malnoms dels seus propietaris desapareixen.

A les finques abandonades han crescut els arbres i els arbusts, i avui són vertaderes selves; els noms dels llocs que eren coneguts per bona part de la població, ara es van perdent. Noms, alguns d'ells, que s'usaven de dècades i milers d'anys passats, de civilitzacions i parlars que avui no es coneixen. Noms que identificaven el territori i ens explicaven, algunes vegades, realitats que sense la seva existència no coneixeríem. Formaven part de la història local i comarcal, que de perdre's, destruïm els nostres coneixements.

I paral·lelament apareix el problema secundari provocat pel despoblament, ja esmentat. Molts joves que, amb l'enorme esforç econòmic dels seus pares han estudiat, han acabat fugint del municipi que els va veure néixer per manca d'oportunitats; no hi poden continuar vivint perquè no hi tenen feina per treballar-hi dels estudis realitzats. Resten els pares i els avis, que per raons naturals van morint. Però els pocs habitants que hi resten, siguin pagesos o menestrals, necessiten mà d'obra no qualificada que, molts cops,

Anton Monner
cronista de Gandesa

es supleix, com he explicat abans, amb emigrants estrangers. A aquests repobladors, normalment se'ls enraona en castellà, per raons heretades de segles passats, quan els mestres de les escoles ens deien que, per educació, ens havíem de dirigir en l'idioma de l'imperi als que no parlaven com nosaltres. Encara, avui, tenim sort que els fills d'aquests emigrants, que passen per les escoles primàries i secundàries, aprenen el català i l'acaben usant com els naturals del país. Però, en canvi, no són transmissors dels noms populars perquè no els coneixen, ni els han usat mai; amb ells es perden i d'aquí a pocs anys ningú coneixerà els noms de les partides, de les finques i els noms dels propietaris i altres topònims particulars de cada municipi.